

Sexualundervisning för småbarn

En intervjustudie riktad till pedagoger med fokus på tabu, samarbete och småbarnspedagogisk verksamhet

Nathalie Hyytiäinen

Pamela Wall

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det Sociala Området
Identifikationsnummer:	7471 & 7469
Författare:	Nathalie Hyytiäinen & Pamela Wall
Arbetets namn:	Sexualundervisning för småbarn: En intervjustudie riktad till pedagoger med fokus på tabu, samarbete och småbarnspedagogisk verksamhet
Handledare (Arcada):	Noora Lohi
Uppdragsgivare:	Barnavårdsförening
<p>Detta examensarbete är en del av ett projekt om småbarnspedagogik och social delaktighet som genomförs i samarbete med Barnavårdsföreningen i Finland. Syftet med det här arbetet är att öka förståelsen för eventuella brister och förbättringsområden inom sexualundervisning på daghem. Sexualundervisning för småbarn kan ses som ett tabubelagt ämne trots att barn föds med en sexualitet. Bristfällig sexualundervisning och tabu kan leda till att barnet påverkas negativt i framtiden. Respondenterna i denna forskning var lärare inom småbarnspedagogik. Denna forskning är en kvalitativ och semistrukturerad intervjustudie som genomförts med fem respondenter. Följande frågeställningar ställs i arbetet: Vilka tabun upplever pedagoger att det finns när det rör sexualundervisning och barnets sexualitet? Vad görs på daghemmen inom ramen för sexualundervisning? Hur kan pedagoger samarbeta med föräldrarna för att upprätthålla god sexualundervisning både hemma och på daghemmet?</p> <p>Som teoretisk referensram till detta arbete har teori kring social inklusion och Bronfenbrenners ekologiska systemteori använts. Tidigare forskning som tas upp berör föräldrars och småbarnspedagogers attityder kring barns sexualitet.</p> <p>Resultatet av denna forskning visar på osäkerhet kring vad som definieras som sexualundervisning på daghemmen. Respondenterna arbetar med viktiga frågor, så som integritet, men upplever att sexualundervisning är ett oklart begrepp inom småbarnspedagogiken. Respondenterna nämner tabut som ett resultat av att barns sexualitet associeras med vuxnas sexualitet. Ett etablerat samarbete mellan daghem och föräldrar finns inte och det råder oklarhet om huruvida föräldrarna behöver mer stöd. Personalen är beredd att stödja föräldrar vid frågor. Förbättringsförslag på samarbete ges även.</p>	
Nyckelord:	Sexualundervisning, småbarn, Barnavårdsföreningen, samarbete, småbarnspedagogik, föräldrar, daghem, tabu
Sidantal:	51
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social Services
Identification number:	7471 & 7469
Author:	Nathalie Hyytiäinen & Pamela Wall
Title:	Sexual education for children: An interview study directed to educators with a focus on taboo, collaboration and early childhood education and care
Supervisor (Arcada):	Noora Lohi
Commissioned by:	Barnavårdsföreningen
<p>This thesis is part of a project on early childhood education and social participation carried out in collaboration with Barnavårdsföreningen in Finland. The purpose of this thesis is to increase the understanding of possible shortcomings and areas for improvement in sexual education in preschool. Sexual education for young children can be seen as taboo even though children are born with a sexuality. Inadequate sexual education and taboos can lead to the child being negatively affected in the future. The respondents in this thesis were teachers in early childhood education. This study is a qualitative and semi-structured interview study conducted with five respondents. The following question statements/formulations are: What taboos do early childhood educators experience when it comes to sexual education and the child's sexuality? What is done in preschool within the framework of sexual education? How can early childhood educators work with parents to maintain good sexual education both at home and in preschool?</p> <p>Theory about social inclusion and Bronfenbrenner's ecological systems theory are important references that has been used. The previous research is about parents' and early childhood educators' attitudes about childrens' sexuality.</p> <p>The result of the study show uncertainty about what is defined as sexual education in the daycare center. The respondents work with important issues, such as integrity, but feel that sexual education is an unclear concept in early childhood education. Taboo is mentioned as a result of childrens' sexuality being associated with adults' sexuality. There is no established cooperation between daycare centers and parents and it is unclear whether the parents need more support. The staff is prepared to support the parents if they come with questions. Suggestions for improvement on cooperation are also given.</p>	
Keywords:	Sexual education, children, Barnavårdsföreningen, cooperation, early childhood education, parents, daycare, taboo
Number of pages:	51
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala
Tunnistenumero:	7471 & 7469
Tekijä:	Nathalie Hyytiäinen & Pamela Wall
Työn nimi:	Seksuaalikasvatus lapsille: Pedagogeille suunnattu haastattelututkimus, jossa keskitytään tabuun, yhteistyöhön ja varhaiskasvatukseen
Työn ohjaaja (Arcada):	Noora Lohi
Toimeksiantaja:	Barnavårdsföreningen
<p>Tämä tutkimus on osa varhaiskasvatuksen ja sosiaalisen osallistumisen hanketta, joka toteutettiin yhteistyössä Suomen Barnavårdsföreningenin kanssa. Tämän työn tarkoituksena on lisätä ymmärrystä päiväkotien seksuaalikasvatuksen mahdollisista puutteista ja parannettavista alueista. Pienten lasten seksuaalikasvatusta voidaan pitää tabuuna, vaikka lapset syntyisivätkin seksuaalisuudella. Riittämätön seksuaalikasvatus ja tabut voivat negatiivisesti vaikuttaa lapsen tulevaisuuteen. Tämän työn vastaajat olivat varhaiskasvatuksen opettajia. Tämä tutkimus on kvalitatiivinen ja siinä haastateltiin viittä vastaajaa puolistrukturoidulla haastattelulla. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita seuraavista asioista. Mitä tabuja pedagogien mielestä on olemassa kuin on kyse seksuaalikasvatuksesta ja lasten seksuaalisuudesta ja mitä päiväkodeissa tehdään seksuaalikasvatuksen puitteissa? Oltiin myös kiinnostuneita siitä, kuinka pedagogit voivat työskennellä vanhempien kanssa ylläpitääkseen hyvää seksuaalikasvatusta sekä kotona että päiväkodissa?</p> <p>Tämän tutkimuksen viitekehyksinä on käytetty teoriaa sosiaalisesta osallisuudesta ja Bronfenbrennerin ekologisesta systeemiteoriasta. Aiemmin on tutkittu vanhempien ja pienten lasten pedagogisia asenteita lasten seksuaalisuuteen.</p> <p>Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat epävarmuutta siitä, mikä määrittellään seksuaalikasvatukseksi päiväkodeissa. Vastaajat käsittelevät tärkeitä asioita, kuten yksityisyys, mutta kokevat että seksuaalikasvatus on varhaiskasvatuksessa epäselvä käsite. Vastaajat mainitsivat tabu-sanana liittyen lasten seksuaalisuuteen, joka assosioidaan aikuisten seksuaalisuuteen. Päiväkotien ja vanhempien välillä ei ole vakiintunutta yhteistyötä, ja on epäselvää, tarvitsevatko vanhemmat enemmän tukea. Henkilökunta on valmis tukemaan vanhempia kysymyksissä. Henkilökunta antaa myös ehdotuksia yhteistyön parantamiseksi.</p>	
Avainsanat:	Seksuaalikasvatus, pikkulapset, Barnavårdsföreningen, yhteistyö, varhaiskasvatus, vanhemmat, päiväkotit, tabu
Sivumäärä:	51
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

Förord	7
Inledning	8
1 Centrala begrepp	9
2 Bakgrund och tidigare forskning	10
2.1 Litteratur- och artikelsökning	11
2.2 Sexualitet och sexualundervisning	12
2.3 Daghemmets ansvar	13
2.3.1 <i>Lärares roll på daghemmet</i>	14
2.3.2 <i>Sexualundervisning inom småbarnspedagogisk verksamhet</i>	15
2.3.3 <i>Riktlinjer för sexualundervisning på EU-nivå</i>	16
2.4 Tabu kring sexualitet	17
2.5 Samarbete kring sexualundervisning - föräldrar och daghem	18
2.6 Föräldrars roll i sexualundervisning	19
2.7 Sexualundervisning inom småbarnspedagogiken	21
3 Teoretisk referensram	22
3.1 Bronfenbrenners teori om barnets utveckling	23
3.2 Förebyggande arbete och inklusion inom socialpedagogik.....	25
4 Syfte och frågeställningar	26
4.1 Avgränsningar	27
4.2 Arbetslivsrelevans	28
5 Metod	28
5.1 Insamling av material.....	29
5.2 Dataanalys.....	30
5.3 Pålitlighet och trovärdighet	31
5.4 Arbetsfördelning	32
6 Etiska överväganden	32
7 Resultatredovisning	34
7.1 Respondenternas bakgrund	34
7.2 Tabu	34
7.2.1 <i>Barnets sexualitet</i>	35
7.2.2 <i>Föräldrar, attityder och barns sexualitet</i>	35
7.2.3 <i>Vuxnas reaktion på barns sexuella beteenden</i>	36

7.3	Daghemmets verksamhet.....	36
7.4	Samarbete	37
8	Diskussion	39
8.1	Metoddiskussion.....	39
8.2	Resultatdiskussion.....	40
8.3	Förslag på vidare forskning	42
	Källor	44
	Bilagor	48

Figurer

Figur 1.	Bronfenbrenners teori om barnets utveckling (jfr Härkönen 2007).....	24
Figur 2.	Syfte och frågeställningar i studien.....	27
Figur 3.	Respondenternas förbättringsförslag gällande samarbete mellan daghem och föräldrar	38

Tabeller

Tabell 1.	Databaser samt sökord och begränsningar som använts i sökningen av vetenskapliga artiklar.....	12
Tabell 2	Tabell över dataanalys (jfr Henricson 2012 s. 183)	30

FÖRORD

Vi vill tacka våra respondenter som ställt upp på våra intervjuer och därmed gjort detta arbete möjligt, ni har försett oss med mycket värdefull information.

Vi vill även tacka våra lärare Noora Lohi och Carina Kiukas för deras stöd genom detta arbete.

Tack!

Nathalie Hyytiäinen och Pamela Wall
Helsingfors, 2020

INLEDNING

Barn är bara barn. Att vara ett barn innebär oskuld och rätt till beskydd. Leder detta till att barns sexualitet tabubeläggs? Det går inte att förneka barnets sexualitet, eftersom alla föds med en sexualitet (Langfeldt 1986 s. 18-19). Evolutionärt sett kan detta ses som logiskt, eftersom sexualitet är en av de viktigaste byggstenarna för vår överlevnad.

I en artikel publicerad på svenska yle den 29 oktober 2018 (Se Löv 2018) talar doktoranden Pakkanen om riskerna för sexuella övergrepp och dess koppling till bristande sexualundervisning. Pakkanen poängterar att sexualundervisning inte är tänkt som ett sätt att öka barns sexuella lekar och aktiviteter. Denna typ av undervisning ökar inte heller barnets intresse för sådana aktiviteter. Intresset antingen finns eller finns inte från första början. Pakkanen anser att sexualundervisning minskar risken för sexuella övergrepp eftersom vi från tidig ålder får en förståelse för vad sexuella övergrepp är samt var egna och andras gränser går. Att minska på tabu kring sexualitet innebär också att kommunikationen kring sexualitet blir bättre mellan barn och vuxna och att barnets känslor tas i beaktande.

Vi som skriver detta arbete har båda ett intresse för sexuell hälsa och sexuell utveckling. Vi har läst sexologi som en valbar kurs till vår utbildning. Anledningen till intresse för sexualundervisning är att vi anser att det är viktigt att förebygga sexuella övergrepp, men också att främja jämställdhet. Båda tillhör millenniumgenerationen och vi minns vår egen sexualundervisning genom uppväxten som väldigt bristfällig. Väsentliga lärområden så som samtycke och vikten av att våga prata om sex existerade inte. Dessutom växte vi upp med den vanliga uppfattningen att flickor som förlorar oskulden ”ska” ha ont. Detta är ett exempel på bristande jämställdhet. I framtiden vill vi se en förbättring när det gäller sexualundervisning och jämställdhet.

Sexualundervisning är ett ämne som berör både barnets kroppsliga- och känslomässiga utveckling (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2015 s. 29). Inom socialpedagogiken talas det mycket om att alla ska kunna delta i samhället på rättvisa villkor känslomässigt (Madson 2006 s. 7).

1 CENTRALA BEGREPP

I detta kapitel kommer de centrala begreppen i arbetet att beskrivas. Om läsaren inte har kunskap om ämnet sexualitet eller småbarnspedagogik så kan detta vara till hjälp. Kapitlet är till för att tydliggöra för läsaren vad olika begrepp som finns i arbetet betyder.

Sexualitet handlar om relation till den egna kroppen, sexuell läggning, gränser och lust. I arbetet talas det om barns sexualitet. Barnets sexualitet handlar om nyfikenhet kring kropp, utvecklingen av gränser och acceptans för kropp och lust. (Nationalencyklopedin a)

Sexualfostran är ett övergripande koncept för sexualutbildning, sexualupplysning och sexualrådgivning. Sexualundervisning är menat för till exempel skolklasser och det ska finnas en möjlighet till reflektion. Sexualrådgivning är en rådgivningssituation med en person eller en liten grupp, till exempel hos en skolhälsovårdare (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008 s.16). Begreppet sexualfostran används inte lika utbrett i de nordiska länderna och har succesivt börjat bytas ut mot begreppet sexualundervisning. Vi använder främst begreppet sexualundervisning i det här arbetet.

Sexualundervisning är det begrepp vi använder för att beskriva vårt ämnesområde genom arbetet. Med sexualundervisning syftar vi på den vägledning och handledning som yngre barn behöver få kring kropp och sexualitet. Sexualundervisning handlar inte enbart om undervisning i skolan, utan också om undervisning från daghem, föräldrar och andra vuxna. (RFSU 2019)

Barnets rättigheter inkluderar bland annat jämlikhet, rätten till ett gott liv och rätt till åsikter och känslor (Lapsiasia). I detta arbete fokuserar vi på barns rätt till bra sexualundervisning, privatliv och rätt till uttryck av sin sexualitet.

Tabu är ett ord som förr beskrev till exempel personer eller platser som måste undvikas av olika skäl. Idag används ordet snarare som något förbjudet och till och med farligt att prata om. Dit hör bland annat sexualitet. Oftast handlar tabu om människors livssituationer som uppfattas gå över gränsen. Tabun är starkt förankrade till sociala normer. (Nationalencyklopedin b)

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är det styrdokument som enligt lag ska ligga som grund för undervisningen på daghemmet. (Utbildningsstyrelsen 2018)

Småbarnspedagoger är personer som systematiskt jobbar med att erbjuda undervisning för småbarn. Undervisningen motsvarar sådana kvalitetskrav som ställs i grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2018). Hit hör också vård och fostran (Lag om småbarnspedagogik 540/2018 kap 1 §2). När vi talar om småbarnspedagoger eller pedagoger i vårt arbete syftar vi på lärare inom småbarnspedagogik. Pedagogerna har en bakgrund som antingen socionomer med tillräcklig småbarnspedagogisk inriktning eller universitetskandidater inom småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogisk verksamhet är ett nyare begrepp för daghemsverksamhet. Begreppet innebär också att verksamheten bygger på systematiska och medvetna pedagogiska arbetsätt. Mål för verksamheten finns enligt lagstiftning. (Lag om småbarnspedagogik 540/2018 kap 3 §12)

Förebyggande arbete är arbete som sker i syfte att förebygga problem i framtiden eller att ta tag i ett litet problem och förebygga att det blir större. Sexualundervisning kan till exempel fungera som förebyggande av oönskade graviditeter. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

2 BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING

Examensarbetet är en del av Barnavårdsföreningens projekt om småbarnspedagogik och social delaktighet. Barnavårdsföreningen är Finlands äldsta barnskyddsorganisation, organisationen grundades redan år 1893. Eftersom Barnavårdsföreningen även är den enda svenskspråkiga barnskyddsorganisationen i Finland strävar de efter att producera svenskspråkig service till familjer. Målet med Barnavårdsföreningen är att barnen ska få en bättre barndom, ett stärkt föräldraskap samt ett barnvänligare samhälle. Barnavårdsföreningen erbjuder stöd och råd till barn och familjer som upplever vardagen utmanande. Till organisationen hör barnhem, ett flertal daghem samt eftermiddagsverksamheter för skolelever. (Barnavårdsföreningen 2018)

Enligt Väestöliitto (2019a) är det inte ovanligt att barns sexuella beteenden uppfattas som främmande för föräldrar. Därför är det viktigt att pedagoger har kunskap om sexualundervisning och barns sexualitet. Det är väsentligt att småbarnspedagoger och föräldrar samarbetar för bra sexualundervisning, eftersom detta bidrar till en framtida hälsosam relation till sexualitet. Resultatet i detta arbete kan användas för att förbättra sexualundervisningen på daghemmet.

I detta examensarbete ligger fokus på vad som görs inom ramen för sexualundervisning på daghem. Genom arbetet hoppas vi på att synliggöra vuxnas utmaningar kring att undervisa om sexualitet för barn. I detta kapitel tas tidigare forskning upp samt följande teman som bakgrund: sexualitet och sexuell utveckling, daghemmets ansvar samt det sexuella tabut i samhället.

2.1 Litteratur- och artikelsökning

Bibliotek har sökts igenom med breda sökord för att hitta litteratur. Sökord som använts är: sexualitet, sexualteori och barns utveckling. Litteraturen som använts kommer från Helmet och Arcadas bibliotek. Litteraturen är både äldre och nyare. Äldre och nyare litteratur kompletterar varandra i arbetet.

Tidigare forskning under denna rubrik kommer från EBSCO, eftersom denna databas gav bäst resultat. En artikel är även hämtad från Malmö stads hemsida. Artiklarna i arbetet är vetenskapligt granskade och godkända forskningsartiklar. Genom databasen har dessa sökord använts: sexuality, sexualization, sexual development och sexual education. Dessa ord har använts för att avgränsa sökningen: teenagers, adolocences, sexual harrasment, disability, young adults och sexual violence. Artiklarna behandlar föräldrars attityder och pedagogers roll inom ramen för sexualundervisning. Forskningsfrågorna presenteras senare i arbetet.

Tabell 1. Databaser samt sökord och begränsningar som använts i sökningen av vetenskapliga artiklar

Databaser	Sökord	Begränsningar	Valda Artiklar
EBSCO	Children sexuality, Sexual development, Children sexual education, sexualization	NOT teenagers, NOT young adults, NOT sexual harassment, NOT disability, NOT sexual violence, 2010-2019, English, Full text, Peer Reviewed, PDF Full Text	6 valda artiklar

Den tidigare forskning som hittats genom sökningarna har kategoriserats i två underrubriker i slutet av detta kapitel (se 2.6 och 2.7). Dessa rubriker beskriver tidigare forskning kring sexualundervisning genom undersökningar från föräldrarnas synvinkel och sedan från småbarnspedagogernas synvinkel. Nedan följer resultatet av litteratur- och artikelsökningarna.

2.2 Sexualitet och sexualundervisning

Sexualitet är en del av oss från och med födsel och intresset för kropp och sexualitet varierar från individ till individ genom alla levnadsår (Heiskanen et al. 2007 s. 79). Nationalencyklopedin beskriver sexualitet som biologisk och könslig (Nationalencyklopedin a). Korteniemi-Poikela & Cacciatore (2015 s. 21) beskriver sexualiteten som annorlunda och att dess utvecklingsstadier ofta är osynliga. Genom att utforska sin egen sexualitet lär sig barnet att uppskatta sig själv som människa. World Health Organization (WHO) och World Association for Sexology (WAS) däremot ser sexualitet ur ett brett perspektiv och som något vi har med oss från barndomen (Löfgren-Mårtenson 2013 s. 17). WHO och WAS tar också upp sociala sammanhang och respekt för varandra.

Precis som Nationalencyklopedin så ansåg Freud (Se Stainton-Rogers & Stainton-Rogers 2002 s. 91) att människans sexuella utveckling främst är biologisk. Freud menade att instinkt väger starkt, medan inläring spelar mindre roll. Bildjuschkin & Ruuhilahti (2008 s. 12) påpekar å andra sidan att det går att se sexualitet och utveckling från olika synvinklar. Freud (1983 s. 73,79) poängterade att det hör till att barn i tre till fem års åldern börjar intressera sig för kroppen och att utforska den. Freud menar att onani således är vanligt förekommande hos yngre barn trots att detta ofta förknippas med puberteten.

Sexualundervisning handlar om att vuxna förstår och kan stöda barnet i de olika utvecklingsfaserna. Trots att det finns gott om tillförlitliga teorier kring barnets normala, sexuella utveckling så är barns sexualitet i vissa sammanhang ett outforskat område. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2015 s. 21)

Sexualundervisning handlar inte om att lära barn sådant som hör till vuxnas sexualitet. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa (2010 s. 22-23) poängterar att vuxna tolkar barnets beteende baserat på sina vuxna erfarenheter. Ibland kan det vara mycket svårt för vuxna att se saker genom barnets ögon. Korteniemi-Poikela & Cacciatore (2015 s. 29) menar att genom sexualundervisningen vuxna ger åt barn, lär sig barnet att respektera sig själv och andra. Sexualundervisning handlar om att lära känna sig själv samt bli medveten om sina egna och andras gränser. Genom att känna till sina egna gränser blir det lätt för barnet att veta vad som är okej eller inte okej.

Giddens (2007 s. 355-356) menar att godkända sexuella beteenden är inlärt snarare än att de är instinkter från födseln. Sexualundervisning är den inlärd kunskapen om sexuell respons och sexualitet i relation till andra i samhället. Med sexualundervisning vill vi hjälpa barn att våga tala med vuxna om sådant som rör sexualitet (Väestöliitto 2019b).

2.3 Daghemmets ansvar

Barnets rätt till stödjande och systematisk undervisning på daghemmet är lagstadgad och ska alltid utgå från barnets bästa (Lag om småbarnspedagogik 540/2018 kap 2 §4). En individuell plan ska finnas för varje enskilt barn. Detta garanterar att undervisning på daghemmet gynnar barnets utveckling. Planen tar barnets individuella förmågor i beaktande och är individuellt anpassad så att varje barn får hjälp inom de områden som behövs.

Både pedagoger på daghemmet och vårdnadshavare har en viktig roll i planen för småbarnspedagogik. Deras samarbete är mycket viktigt i förverkligandet av det enskilda barnets plan. Planen utförs mångprofessionellt eftersom andra professioner som kommit i kontakt med barnet också är en del av barnets utveckling. Tanken bakom den småbarnspedagogiska verksamheten är att barnets utveckling tryggas samt att hen får en bra start i livet som främjar en framtida god hälsa. Daghemsverksamheten ska alltid utföras på ett sätt som respekterar barnets olika utvecklingsskeden. Barnet ska inom ramen för verksamheten få hjälp och vägledning inom olika områden, till exempel etiska värderingar i samvaro med andra människor. (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 10-12,16)

2.3.1 Lärarens roll på daghemmet

Som socionom kan du välja att studera småbarnspedagogik. Du blir därmed behörig lärare eller socionom inom småbarnspedagogiken, beroende på när dina studier inleddes. Lärare inom småbarnspedagogik har antingen en universitetsexamen eller en socionomexamen med småbarnspedagogisk behörighet. Lagstiftningen kring behörighetskrav på daghem ändrades år 2018 (Lag om småbarnspedagogik 540/2018 kap 6 §27). De socionomer som blir lärare inom småbarnspedagogik inledde sina studier år 2019 eller tidigare.

Lagen om småbarnspedagogik innebär att lärarna på daghemmet ansvarar för att planera den verksamhet som ska finnas på ett daghem. Det är således deras ansvar att se till att verksamheten följer planen för småbarnspedagogik och är tillräcklig för barnen. Samarbetet mellan personal, barn och vårdnadshavare skapar trygghet för barnet och förutsättningar för att utveckla sina förmågor. Detta främjar därmed barnets utveckling. Barn behöver bli förstådda, det är deras rättighet. När barnet blir äldre bör småbarnspedagogiken ha inverkat positivt på barnets liv. Tanken är att barnen växer upp till människor med respekt för sig själv och andra. (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 18-21)

Barns rättigheter är den grund all småbarnspedagogik och god barnsyn bygger på. Segerström (2019 s. 68-71) poängterar barns rätt till information som är sanningsenlig, enligt vad som anges i FN:s barnkonvention artikel 17. Eftersom barn idag tar del av mycket information från massmedia så är det vuxnas ansvar att tillhandahålla genomskinlig och ärlig information om sådant som rör barnets utveckling och världen runtom dem. Segerström (s. 68-71) nämner även barns rätt till privatliv. Just denna punkt kan vara svår att

förhålla sig till. När det gäller barnens sexualitet vill vuxna ofta skydda barnet. Det är viktigt att alltid förhålla sig till det enskilda barnets mognad och vad som är lämpligt för till exempel yngre barn. Tjersland et al. (2011 s. 93-94) poängterar även att professionella inom det sociala området bör ha förmågan att se orsak och verkan samt förstå sambandet mellan olika händelser i barnets liv. Det kan vara av stor vikt för föräldrarna att få vägledning av en professionell i frågor som rör barnet.

2.3.2 Sexualundervisning inom småbarnspedagogisk verksamhet

Enligt lag ska småbarnspedagogiken främja jämlikhet och jämställdhet. Samverkan mellan barnet och pedagogerna ska tryggas och verksamheten måste erbjuda individuellt stöd för att möta barnens behov. Verksamheten ska främja hälsa i sin helhet och barnen ska mötas med respekt. Barnen ska få chans att lära sig att fungera tillsammans med andra genom växelverkan och respekt. (Lag om småbarnspedagogik 540/2018 kap 1 §3)

Barnets nyfikenhet är en del av sexuell utveckling. Enligt Brusila et al. (2009 s. 20-21) är det viktigt att vuxna förhåller sig öppet och accepterande till barns frågor och intressen. Löfgren-Mårtenson (2013 s. 47) belyser god kommunikation mellan barn och vuxna. Som vuxen kan du påverka barnets syn på sexualitet, samt framtida syn på sex. Den egna sexualiteten står i relation till andra. Undervisning förebygger att sexualitet i framtiden förknippas med något skamfyllt och tabubelagt, tillägger Löfgren-Mårtenson. I grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 19) nämns pedagogernas kunskap om barnets utveckling inom olika områden som en förutsättning för planering av verksamheten. Vardagskompetens innebär bland annat kunskap kring integritet. Detta innebär respekt för både den egna kroppen och andras kroppar. Daghemmet har som uppgift att stöda barnets vardagskompetens (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 26).

Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ingår också samarbete med föräldrarna i verksamheten. Det här samarbetet ska se till att barnet utvecklas utifrån trygga förutsättningar. Det är viktigt att kommunikationen fungerar mellan daghemmet och vårdnadshavarna. Pedagogerna på daghemmet ska vara tillräckligt initiativtagande i samarbetet med vårdnadshavarna (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 35). Sedan år 2014 ordnas det separata kurser om sexualundervisning i Finland, med dessa kurser som underlag har

pedagogerna möjlighet att hjälpa och stöda föräldrarna med utmaningar kring barnets sexualitet (Klementti & Raussi-Lehto 2016 s. 187-189).

Även om barn ska få utrymme att växa i sin sexualitet finns det fortfarande normer och ramar inom daghemsverksamheten (Madsen 2006 s. 103-104). Således har pedagogerna förväntningar på barn. Det hör till pedagogens ansvar att granska till exempel könsnormer och förväntningar kritiskt.

2.3.3 Riktlinjer för sexualundervisning på EU-nivå

För att förstå vad som förväntas av sexualundervisning för småbarn behöves kunskap om vad som förväntas av daghem och vad det finns för riktlinjer på EU-nivå. För att förbättra sexualundervisning för småbarn är det viktigt att pedagoger tar sitt ansvar för att stöda såväl barn som föräldrar.

Sexualundervisningen har varit en del av Europas utbildningsprogram i över 50 år. Det har dock tagit många år innan ordentliga riktlinjer utvecklats, läroböcker och annat material skapats samt lärare utbildats inom området. Ur ett globalt historiskt perspektiv kan sexualundervisning delas in i tre inlärningsgrupper. Första gruppen lägger fokus på att lära ut att avstå från sex fram till äktenskap, även ett så kallat ”hur säga nej-program” eller ”avståndsprogram”. Den andra gruppen, en mera omfattande sexualundervisning, har ”avståndsprogrammet” som ett alternativ men fokuserar även på förebyggande arbete samt läran om säkert sex. Den tredje gruppen, även kallat den övergripande sexualundervisningen, inkluderar andra gruppens faktorer men fokuserar på dem ur ett bredare perspektiv av personlig och sexuell tillväxt och utveckling. Inom Europa fokuseras sexualundervisningen på den personliga utvecklingen, alltså den tredje gruppen, medan Förenta staterna lägger större fokus på sexualundervisning som problemlösning eller förebyggande arbete. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010 s. 10,13)

År 2001 kom World Health Organization (WHO) ut med en tioårig strategi för sexuell och reproduktiv hälsa i Europa. EU:s medlemsstater uppmanas att undervisa om sexualitet till unga och hjälpa dem att utveckla de livskunskaper de behöver för att ta itu med frågor kring sexualitet. Samtidigt krävde strategin att lagstiftning och regelverk skulle ses

över för att säkerställa tillgång till sexualundervisning. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010 s. 14-15)

Även i lagen om Hälso- och sjukvård (1326/2010 2 kap 13§) står det att kommunen ska ordna hälsorådgivning som bidrar till att främja hälsa och välfärd. Kommunen ansvarar också för förebyggande av sjukdomar hos kommuninvånarna, hit ingår preventivmedelsrådgivning och annan service som främjar den sexuella och reproduktiva hälsan. Sexualundervisning är en viktig del av den förebyggande, kommunala, verksamheten. Sexualundervisning för barn bidrar till en sund sexualitet (Lehmiller 2014 s. 127-128).

2.4 Tabu kring sexualitet

Söker du upp ordet tabu på internet, i syfte att hitta synonymer till ordet, märker du snabbt att tabu är negativt laddat. Olovligt, bannlyst och förbjuden dyker upp som alternativa ord till just tabu. (Synonymer)

Under cirka 2 000 år var det kristendomen och olika sekter och religiösa samfund som formade attityder kring sexualitet och sexuella beteenden. Längre var det kyrkan som styrde samhällets synsätt på sex. Sexualitet som inte var direkt kopplat till att föröka sig ansågs inte okej. Under 1800-talet ersattes den religiösa synen på sexualitet med läkares medicinska bedömningar. Trots detta fanns de gamla värderingarna kvar. Förr var det vanligt att läkare ansåg att sexuellt beteende som inte var kopplat till att skaffa barn var skadligt. Många trodde att onani kunde orsaka till exempel hjärtsjukdomar eller ren och skär galenskap och oralsex ansågs vara en orsak till cancer. (Giddens 2014 s. 410- 411)

Även om vår syn på sexualitet har ändrats och blivit mer liberal kan dagens tabu vara en produkt av gamla synsätt från förr. För många är sexualitet inte något som direkt kan kopplas till tro och religion. Vissa religiösa grupper anser dock fortfarande att synen på sexualitet är centralt i deras religiösa tro. Det finns länder där uttryck av sexualitet kontrolleras av staten. (Øistein Endsjø 2011 s. 7)

Det finns olika typer av normer i samhället och dessa normer kan se olika ut från kultur till kultur (Giddens 2007 s. 355). Normer och värderingar sätter en grund för ett barns socialisation. Med socialisation menas den process som ett barn går igenom sin uppväxt för att till slut vara en ”formad vuxen” (Giddens 2007 s. 161). Normer och värderingar,

som uppstår genom religion och allmänna uppfattningar om rätt och fel i ett samhälle, är en del av socialisationen.

Sexualitet har setts som mycket privat genom tiderna och det finns många normer kring vad som är normalt eller inte. På grund av detta har det varit ett utmanade område för sociologer att studera. Människans sexualitet är inte bara kopplad till fortplantning, det kan därmed ses som ett mycket känsloladdat tema (Giddens 2007 s. 354-355). Farberow (2017 s. 8) menar att tabun är så starka att det bidrar till motstånd både när det gäller förändringar i samhället men också forskning inom tabubelagda ämnen.

Det går att se samband mellan normer, allmänna uppfattningar och huruvida ett ämne är utforskat eller inte. Eftersom sexualitet kan vara utmanande att forska kring, blir det automatiskt ett relativt utforskat ämne. Ofta är det ämnen som berör människors djupaste känsloliv som är tabubelagda. När det kommer till temat sexualitet är ämnet speciellt känsloladdat och bidrar också lätt till starka reaktioner hos allmänheten. Det har genomförts lyckade studier inom ämnet som inte publicerats. Normer förändras dock och tabu kring sexualitet har med tiden försvagats till viss del. (Farberow 2017 s. 10)

Socialpedagogen Kosztovics som är aktiv inom riksförbundet för sexuell hälsa (se Welin 2010) menar att det är just föräldrars brist på tillräcklig kunskap som bidrar till att barns sexualitet är tabubelagt. Hon menar att vuxna har föreställningar om sexualitet och sex som inte fungerar när vi talar om barns sexualitet. Synen på sexualitet ses ofta ur ett vuxet perspektiv, vilket då får en helt annan karaktär. Sexualitet ser olika ut genom livet, det blir felaktigt att se barns sexualitet likvärdigt med vuxnas sexualitet, menar Kosztovics.

2.5 Samarbete kring sexualundervisning - föräldrar och daghem

Lehmiller (2014 s. 127) lyfter fram lärarens roll i barnets sexualundervisning och hur läraren kan påverka barnets uppfattning och syn på sexualitet. Föräldrarna tror ofta att sexualundervisning som barnet får i skolan räcker för god sexuell hälsa (Lehmiller 2014 s. 256). Föräldrars skam kan göra att det pratas för lite om sexualitet. Detta leder i sin tur ofta till en allt för bristfällig sexualundervisning och att barnet får sexualundervisning för sent i livet.

Studier inom familjesociologi har visat på förändring i hur familjer fungerar, till exempel byts många gamla värderingar ut mot nya synvinklar (Höjer et al. 2014 s. 92). För att förstå familjedynamiken behövs med andra ord en djup förståelse för olika typer av familjekonstellationer. Samarbetet mellan en familj och pedagoger kan se olika ut eftersom det finns flera sätt att uppfostra barn. Ett samarbete kring sexualfostran kan se olika ut från familj till familj.

Föräldrar är ofta upprörda eller oroliga av självklara skäl. När det handlar om det egna barnet kan det kännas frustrerande att inte vara närvarande på daghemmet. För att upprätthålla ett gott samarbete med föräldrarna behöver pedagogerna dela med sig av händelser inom verksamheten och upprätthålla god kommunikation. Det goda samarbetet innebär att missförstånd gällande daghemmets undervisning och föräldrarnas uppfostran inte uppkommer. Detta är viktigt eftersom personalomsättningen i dagsläget är stor. (Lehtinen & Jakobsson Lundin 2016 s. 190-191)

Det går att konstatera att ju mer föräldrar får ta del av daghemmets undervisning, desto lättare blir det att hitta egna sätt att uppfostra barnen hemma. Eftersom barnet mår bra av konsekvent fostran är detta viktigt (Utbildningsstyrelsen s. 56). Det krävs en god relation mellan föräldrar och pedagoger för optimalt samarbete. Edfelt (2019 s. 220) menar att god relation bland annat skapas genom bra möten. Tanken är att barn ska få så bra förutsättningar som möjligt till lärande. För att förbättra daghemmet krävs det att pedagogerna är villiga att förändras och utveckla den egna professionen (Mårdsjö Olsson 2010 s. 16).

2.6 Föräldrars roll i sexualundervisning

I kapitel 2.6 och 2.7 presenteras den tidigare forskningen som hittats. Föräldrar har en viktig roll i barnets liv och de bär huvudansvaret för barnets fostran. Forskningen i det här kapitlet undersöker föräldrar i relation till sexualundervisning.

År 2014 genomfördes en australiensisk studie av Morawska et al. (2015) med avsikt att undersöka föräldrars attityder kring sexualundervisning, men också hur deras självkänsla ser ut när det kommer till denna del av småbarnsfostran. Respondenterna till denna enkätstudie var bekväma med ämnet, men valde trots detta att inte svara på alla frågor. Morawska et al. Undersökte inte enbart de 557 föräldrarnas attityder kring egen kunskap

om sexualundervisning utan också om hur de själva blev uppfostrade inom ämnet. Studien kom fram till slutsatsen att föräldrarna i undersökningen tyckte att deras stöd är viktigt för barnets sexuella utveckling. Samtidigt upplevdes den sexualundervisning de själva fick som bristfällig. Detta kan vara en orsak till att många föräldrar i undersökningen fann det mycket svårt att tala med barnen om vissa saker som rör sexuell utveckling. Det gick att dra paralleller till generationsfrågor och mycket starkt tabu från förr, som i nutid börjat luckras upp.

Även Stone et al. (2013) genomförde en liknande studie år 2012 i Storbritannien där utmaningar och attityder gällande sexualundervisning undersöktes hos föräldrar till 3–7 åriga barn. Teman som togs upp var föräldrarnas uppfattningar och barnets medvetenhet kring sexualitet. Det visade sig att föräldrarna ofta underskattade barnets förmåga att hantera kunskap om sexualitet. Undersökningar och studier fann också att föräldrar som intervjuades i Storbritannien hade en "barncentrerad" inställning till sexualundervisning. Föräldrarna utelämnade med andra ord mycket information i svaren på barnens nyfikna frågor. Föräldrarna var oroliga att de skulle ge för mycket information för tidigt.

Föräldrarna i undersökning ansåg alla att de hade en viktig roll som sexualundervisare och att många av dem ville göra bättre ifrån sig i sexualundervisningen hemma. Slutligen berättade dock föräldrarna att deras egna obehag och osäkerhet visade sig vara ett hinder för önskad, öppen och ärlig kommunikation med barnen. (Stone et als. 2013)

Det existerar ett gap i litteraturen när det gäller barns sexualitet (Candace Christensen et al. 2016). Med en semistrukturerad intervjustudie ville Candace Christensen et al. diskutera barns sexuella utveckling med föräldrar på ett sätt som ger dem utrymme att dela sina tankar. Både Candace Christensen et al., Stone et al. och Morawska et al. noterade genom sina forskningar en tydlig nervositet bland föräldrarna som deltog i undersökningen, vilket stärker teorin om att mycket tabu kring sexualitet än finns kvar. Candace Christensen et al. bekräftar genom sin studie att många föräldrar fått lärdom om sexualitet genom andra kanaler än via sina föräldrar och att de som små barn inte fått en tillräcklig sexualundervisning.

Samtidigt som barns sexualundervisning anses vara viktig i ovanstående forskning, skriver Bragg et al. (2011) att det även finns oro kring digitalisering och hur allt yngre barn kan komma i kontakt med till exempel sexuellt stötande material på nätet. Bragg et al.

(2011) menar att oro för att barnen ska bli ”sexualiserade” kan hänga ihop med oron att tala med barn om sexualitet. Samtidigt är lämplig fostran A och O för att barn i framtiden ska kunna möta samhället med en hälsosam syn på sexualitet.

Robinson et al. (2017) kom fram till flera konkreta punkter i sin studie om föräldrars attityder kring sexualundervisning. Flera respondenter i Robinson et als. studie svarade att de uppfattade sexualundervisning som viktig på grund av medias framfart. Dessutom ansåg föräldrarna i denna studie att barnens framtida säkerhet och respekt för andra och dem själva var en viktig anledning till att satsa på sexualundervisning.

Robinson et al. tog även upp föräldrarnas åsikter kring varför sexualundervisning inte är viktigt. Undersökningen visade att 13,5% av de 342 respondenterna ansåg att sexualundervisning för daghemsbarn inte var viktig. Anledningen var att dessa föräldrar ansåg att barn som går på daghem är för unga för att motta sådan typ av undervisning. Dessutom fanns en rädsla att för mycket kunskap om sexualitet skulle skada barnet, eftersom de kanske inte är gamla nog att hantera sådan information.

Även Stone et al. (2017) har med sin forskning kommit fram till att det finns osäkerhet hos föräldrar och hos vuxna då det kommer till sexualundervisning för yngre barn. Syftet med Stone et als. forskning var att lyfta fram synpunkter och erfarenheter från föräldrar i England. Dessa föräldrar hade i forskningen diskuterat frågor om sexualitet, och deras motiveringar till varför sådan kommunikation är viktig. Precis som i tidigare nämnd forskning har föräldrar uttryckt oro över att barn ska utsättas för information som inte är ålderslämplig.

2.7 Sexualundervisning inom småbarnspedagogiken

Under den här rubriken kommer tidigare forskning kring sexualundervisningen på daghem att presenteras. Det finns en svensk studie från Malmö stad som undersöker pedagogers attityder kring barns sexualitet och verksamheten på daghemmet genom intervjuer med 22 olika daghem och 54 olika pedagoger (Kosztovics 2013 s. 8-9).

Resultatet i den här studien visar att ingen pedagog förnekar barnets sexualitet och att både onani och jämförelse mellan pojkar och flickors kön förekommer. Nyfikenheten är pedagogerna medvetna om (Kosztovics 2013 s. 13). Trots att alla pedagoger ansåg att

sexualundervisning är viktig i småbarnspedagogisk verksamhet var ämnet ändå komplext och inte så självklart i daghemskontext. Personalens sätt att se på sexualundervisning och sexualitet skiljde sig åt också på samma daghem, således existerade inget allmänt förhållningssätt vilket försvagade sexualundervisningen inom verksamheten. Även pedagogerna i undersökningen upplevde utmaningar i att besvara barns frågor och funderingar om sexualitet. Vissa poängterade till exempel att de inte har tillräckligt mycket kunskap om barns sexualitet. Bristande kunskap bidrog till svårigheter att bemöta barnet åldersenligt. (Kosztovics 2013 s. 5)

Om begreppet tabu återigen tas upp går det, genom pedagogernas svar i Kosztovics forskning, att se pedagogers utmaningar kring tabu. Flera pedagoger uttryckte rädsla kring reaktioner från andra vuxna om de förverkligade sexualundervisning så som de egentligen hade velat. Föräldrars åsikter och reaktioner var ett hinder för förverkligande men också kollegors attityder ansågs i många fall vara ett hinder. (Kosztovics 2013 s. 5)

Balter et al. (2016) genomförde år 2014 en liknande studie som Kosztovics (2013) med pedagoger från Kanada. Enkätstudien gick ut till 64 pedagoger. Av respondenterna i denna studie kunde 40,6% nämna flera beteenden hos barnen som hör till att utforska den egna sexualiteten, så som att röra vid eget könsorgan i vilan. 39% av respondenterna nämnde att de noterat utforskande lekar bland barnen på daghemmet, så som doktorslekar. Flera av respondenterna i Balters et als. forskning nämnde att de ville få mer fortbildning om hur de åldersenligt kan möta barns nyfikenhet och frågor kring temat. De flesta respondenterna uppgav att sexualundervisning inte var ett hinder på grund av personliga orsaker, men att till exempel stöd från ledningen behövdes och att motstånd från föräldrar försvårade sexualundervisningen.

3 TEORETISK REFERENS RAM

I den teoretiska referensramen behandlas Bronfenbrenners teori kring olika nivåer i samhället samt hur dessa olika nivåer påverkar barnet på olika sätt. Denna teori har anknytning till arbetet eftersom sexualundervisning på daghemmet inte enbart påverkar barnet när hen är på daghemmet utan också hemma eller senare som vuxen. En noggrannare beskrivning av teorin tas upp senare i detta kapitel.

Bronfenbrenners teori bygger mycket på ett samspel mellan olika aktörer i ett barns liv. Under det här kapitlet tas även teori kring förebyggande arbete och inklusion inom socialpedagogik upp som en del av referensramen. Valet av referensram gynnar bland annat blivande socionomer eftersom det ger en djupare förståelse för barnets utveckling genom socialpedagogiska förhållningsätt.

3.1 Bronfenbrenners teori om barnets utveckling

Både barnets biologiska och miljön runt omkring påverkar barnets uppväxt. Bronfenbrenners ekologiska systemteori bygger på samspelet mellan de olika systemen kring barnet som direkt eller indirekt påverkar barnets utveckling. Teorin bygger på en modell som delar upp människans liv i mikro-, meso-, exo- makro- och kronosystem och kan användas som en förklaring till varför utvecklingen inte är begränsad till barnet och dess föräldrar, utan också ur ett större perspektiv. (Se Härkönen 2007 s. 22,37)

Bronfenbrenner beskriver mikrosystemet som barnets närmaste hemmiljö. Hit hör till exempel föräldrar och syskon. På denna nivå är även relationen mellan till exempel barnet och föräldern ömsesidig. Föräldern påverkar barnets övertygelser och beteenden, men barnet påverkar också föräldern. Bronfenbrenner kallar detta för en dubbelriktad effekt, och han visar hur sådana förhållanden existerar på alla nivåer. (Se Härkönen 2007 s. 27-30).

Mesosystemet kan vara daghem och skola i relation till mikrosystemet, alltså hemmet. Det som händer på daghem kan påverka barnet hemma och tvärtom. (Se Härkönen 2007 s. 30)

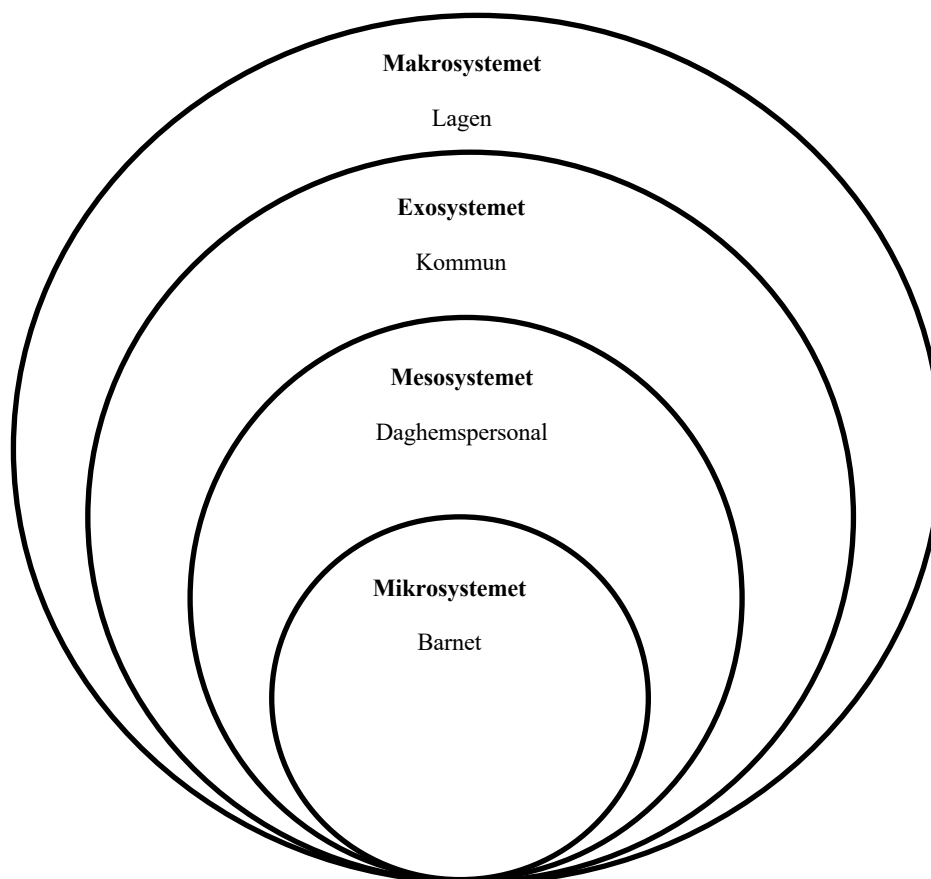
Exosystemet är ett förhållande, eller en process, mellan två eller flera miljöer. Åtminstone en av dessa processer har inte någonting med barnet att göra. Det handlar om ett system som barnet tillhör, till exempel hemmet, och ett system som barnet inte tillhör men som påverkar hans eller hennes mikrosystem. Ett bra exempel på det här kan vara föräldrarnas arbetsplats och vad som händer där. (Se Härkönen 2007 s. 30-31)

Makrosystem är en alltomfattande uppsättning av mikro-, meso- och exosystem. Det här systemet handlar om samhällets lagar, resurser, kulturer och sociala stöd. Politikens val kan användas som exempel i det här fallet : valen om hur resurser ska fördelas i form av

personalstyrka på daghemmet är ett beslut inom makrosystemet som påverkar barnet på mikronivå. (Se Härkönen 2007 s. 31-32)

I en senare version av Bronfenbrenners teori nämns Kronosystemet. Kronosystemet kan ses som utvecklingen av de andra systemen över tid. Detta innebär att innehållet i de andra systemen är föränderliga och förhållanden som påverkar barnets utveckling förändras över tiden i samband med barnets uppväxt. (Se Härkönen 2007 s. 32)

För att förstå vikten av föräldrars och daghemspersonals samarbete behöver vi också se till alla nivåerna i Bronfenbrenners teori och att samtliga nivåer samspelar med varandra på olika sätt. Barnet är inte passivt utan påverkas av alla beskrivna nivåer. Med andra ord ger barnets omkringliggande miljö avtryck på barnet (Se Tjersland et al. 2011 s. 91 & Härkönen 2007 s. 26).

Figur 1. Bronfenbrenners teori om barnets utveckling (jfr Härkönen 2007)

I figuren ovanför har en förenklad bild av Bronfenbrenners teori om barnets utveckling skapats. För att ge en tydligare inblick i hur teorin fungerar har ges ett fiktivt exempel

på hur det går att tillämpa sexualundervisning till teorin och till bilden. För att göra exemplet enklare, ingår kronosystemet i teorin inte i bilden eller i det fiktiva exemplet.

I det här fiktiva exemplet stiftas en lag som säger att sexualundervisning inte ska vara en lika stor del av undervisningen för yngre barn som för äldre (makro). På grund av denna lag kan kommunen inte ställa krav på att lärare inom småbarnspedagogik ska ha någon kunskap kring sexualundervisning för småbarn (exo). Eftersom det inte finns krav på kunskap inom sexualundervisning så finns det inte tillräckligt med utbildad daghemspersonal inom området (meso). På grund av att det inte finns tillräckligt med utbildad personal inom området så får barnet inte tillräcklig och ordentlig sexualundervisning från daghemmets sida (mikro).

3.2 Förebyggande arbete och inklusion inom socialpedagogik

Förebyggande arbete hos professionella inom sociala området går att kategorisera i tre olika delar. Alla dessa delar ger pedagogen verktyg i sitt arbete. Den första delen handlar om den professionellas kunskap. För att kunna utföra arbete med en målgrupp behövs tillräckligt mycket kunskap om målgruppen i fråga. Med denna kunskap är det lättare att jobba målinriktat för en viss målgrupp. Den andra delen berör olika metoder för socialt arbete som behövs i förebyggande arbete. Metoder för socialt arbete kan vara praktiska lösningar och förslag på förbättring och det är starkt förankrat med att målgruppen är känd. Den sista delen beskriver den professionellas värderingar och etik kring socialpedagogiskt arbete. Värderingar påverkar metodval för förebyggande arbete, värderingar kring människor och normer samt åsikter om huruvida något är oroväckande eller inte. Yrkesetiska värderingar inom socialpedagogik är således en grund i arbetet som aldrig går att förbise. (Madsen 2006 s. 53-55)

Förebyggande arbete inom socialpedagogik handlar om att alla ska få ta del i samhället på rättvisa villkor. En person som är exkluderad i samhället är utstött. Allt förebyggande arbete handlar i grund och botten om att förhindra att personer blir exkluderade i samhället och hamnar i riskzonen för att börja bete sig avvikande eller radikalt. Exkluderade personer är ofta utslagna och kan ha mycket svårt att komma på fötter igen. Tidiga insatser inom samhället hjälper människor att fungera i samhället. (Madsen 2006 s. 171-172)

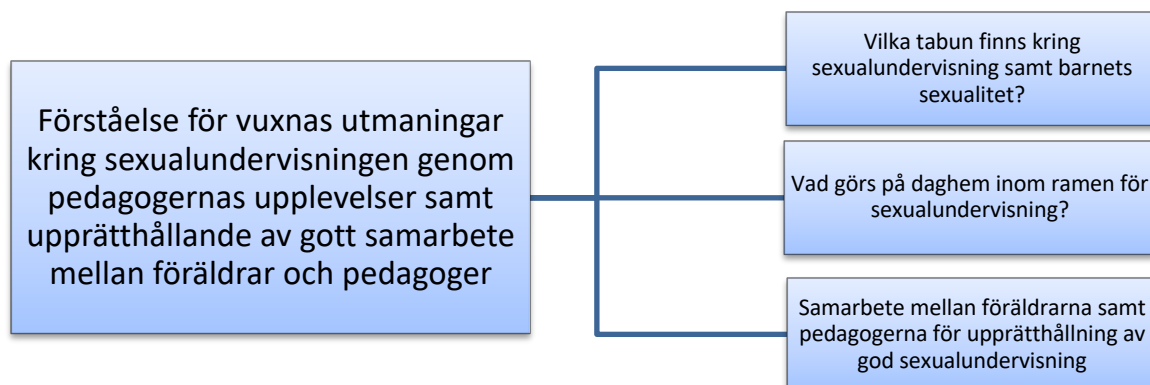
Målet med inkluderande verksamhet och arbete är att skapa gemenskap. Gemenskapen mellan barn och vuxna är en förutsättning för barnets utveckling och för positiv förändring. För att lära oss behöver vi delta socialt, det ger oss social kompetens. I inkluderande verksamhet finns det tillräckligt med resurser och ett barn får rätt förutsättningar till utveckling. Tanken med rätt fördelade resurser inom arbetet med barn är att hen utan hinder ska få rum att lära och växa hemma, på daghemmet och i andra närmiljöer. (Madsen 2006 s. 178-179)

Samhället kräver att vi har vissa kunskaper om olika typer av kompetenser, så som social kompetens, för att vi ska fungera tillsammans som människor. Dessa kompetenser kan uppnås med undervisning och handlar inte enbart om kunskap i ett visst ämne, utan också hur vi förväntas leva med andra människor. Detta är en faktor som ofta nämns inom socialpedagogiken. Socialpedagogiska förhållningssätt inom arbete med olika typer av klientgrupper fungerar som stöd för individens fortsatta, inkluderade liv i samhället. (Cederlund & Berglund 2017 s. 110-111)

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

I det här kapitlet presenteras arbetets syfte och valda frågeställningar. Syftet med arbetet är att genom tre stora huvudområden: tabu, daghemmets ansvar och samarbete mellan pedagoger och föräldrar, öka förståelse för brister och förbättringsområden inom sexualundervisningen för småbarn. Syftet är också att undersöka hur samarbetet kring sexualundervisning fungerar mellan pedagogerna och föräldrarna.

Frågeställningarna lyder: Vilka tabun upplever pedagoger att det finns när det rör sexualundervisning och barnets sexualitet? Vad görs på daghemmen inom ramen för sexualundervisning? Hur kan pedagoger samarbeta med föräldrarna för att upprätthålla god sexualundervisning både hemma och på daghemmet?

Figur 2. Syfte och frågeställningar i studien

4.1 Avgränsningar

Sexualundervisning för småbarn är ett ämne som går att studera med flera olika infallsvinklar och med fokus på bland annat genus och kulturella skillnader. Ovannämnda frågeställningar innebär flera avgränsningar, för att säkerställa tillräckligt djupgående svar på valda frågor.

I detta arbete ligger fokus på den normala sexuella utvecklingen hos barn mellan tre och sex år. Arbetet fokuserar på att få en förståelse för vilka tabun som existerar hos vuxna och vilken roll pedagoger har på daghem och i samarbetet med föräldrarna.

Genus och normer kring genus, kulturella skillnader, avvikande sexuellt beteende, sexuella övergrepp och queer inom sexualundervisning har utelämnats från undersökningen. Anledningen till att dessa avgränsningar görs är att dessa ämnen förtjänar egna, tillräckligt djupgående arbeten. Arbetet skulle till exempel kunna beröra könsnormer, men det skulle bli en ofullständig bearbetning av ämnesområdet eftersom ett helt arbete skulle kunna handla om ett sådant tema. Arbetet skulle bli så omfattande om det behandlade dessa ämnen fullständigt. Eftersom forskningen sker genom en kvalitativ intervjustudie som ska bredda övergripande förståelse behöver avgränsningarna vara tillräckligt tydliga. Tanken är att arbetet ska gå att använda i arbetslivet.

4.2 Arbetslivsrelevans

Beställaren till detta examensarbete är en privat aktör inom daghemsverksamheten. Det kan dock vara till nytta också inom kommunala daghem och för verksamhet kopplat till barnet på andra sätt, så som fritidssysselsättningar.

Med nämnda frågeställningar går det att för den här branschens räkning förstå föräldrarnas utmaningar kring barnets sexuella utveckling bättre och dessutom i framtiden hitta verktyg för att förbättra daghemsverksamheten.

Inom den sociala branschen finns det ett stort behov av mångprofessionalitet och samarbete mellan flera aktörer (Talentia 2018 s. 48). Med arbeten som dessa utvecklas förståelse för andras tankar och därmed också förmågan att kommunicera med andra aktörer.

Tanken är att det här arbetet ska hjälpa till att luckra upp eventuella tabun och normalisera sexualitet. Korteniemi-Poikela & Cacciatore (2015 s. 38-39) menar att våra förhållningssätt till barns sexuella utveckling är en del av barnets goda fostran. Hela den sociala branschen och samhället gynnas av detta, eftersom god sexualundervisning bidrar till hälsosamma sexuella val och förhållningssätt när barnen sedan växer upp och blir vuxna.

5 METOD

Metodiken kring arbetet och den egna forskningen går att göra på olika sätt. Forskningsmetoden kan till exempel rikta sig till antingen pedagoger eller direkt till småbarnsföräldrar. I arbetet används den kvalitativa forskningsstigen i form av en individuell intervju riktad till lärare inom småbarnspedagogik på daghem.

Målet med metodvalet och intervjuerna är att få en djupare förståelse för hur sexualundervisning, tabu och samarbete yttrar sig enligt lärare inom småbarnspedagogik. Fem respondenter har intervjuats på olika daghem. Alla intervjuer har genomförts med oss båda på plats.

5.1 Insamling av material

Intervjuer kan ske på olika sätt och i det här kapitlet beskrivs hur intervjufrågorna byggts upp samt hur intervjuerna gått till. Intervjufrågor är ställda under tre olika teman. Dessa teman rör tabu, samarbete och daghemmets verksamhet. Således är intervjuerna riktade till att handla om dessa teman i en semistrukturerad intervju (Bryman 2016 s. 563). Med semistrukturerad intervju menas att färdiga frågor och teman finns för intervjun, men att det finns utrymme för respondenterna att svara fritt.

Respondenterna kontaktades via Barnvårdsföreningens daghemsföreståndare. Till mejlet bifogades samtyckesbrev och information om arbetet. Samtliga respondenter är lärare inom småbarnspedagogik och har arbetat på daghem i minst ett halvår. För att resultaten ska spegla den pedagogiska planeringen av daghemsverksamhet tillräckligt väl, har just läraren valts. Inför intervjun har det förtydligats att intervjun är frivillig och att respondenterna när som helst får avbryta intervjun. På grund av färre intresserade än planerat har två personer från samma daghem intervjuats, dock från olika grupper. Alla intervjuer har skett på respondenternas egna daghem, i avskilda och lugna rum.

Temaområdet har förtydligats för respondenterna så noggrant som möjligt, samtidigt har frågorna gett rum för egna reflektioner. Följdfrågor har ställts vid behov. Det insamlade materialet har transkriberats senast tre dagar efter genomförd intervju.

Till samtliga intervjuer används en intervjuguide. Denna guide består av de frågor som ställts under varje intervju. Enligt Dalen (2011 s. 35) ska intervjuguiden täcka de teman som är viktigast för studien. Guiden är utformad genom att teman som intervjun ska täcka har skrivits ner. Bryman (2016 s. 565) tar upp flera tips som tagits i beaktan då intervjufrågor formulerats. Till exempel har frågorna ställts på ett sådant sätt att det inte hindrar respondenterna från att reflektera och ta upp alternativa aspekter som svar på frågorna. Frågorna har utformats så att de passar med de tre huvudsakliga teman i forskningsfrågorna.

5.2 Dataanalys

Analysen av arbetet har börjat i samband med transkriberingen av intervjuerna. Genom att lyssna flera gånger på samma intervjuer har det gått att upptäcka respondenternas olika tonlägen vilket bidrar till mer förståelse för deras svar. Varje intervju har nummerats. Materialet har skrivits ner ordagrant, på så sätt har viktiga detaljer i varje svar registrerats. (Henricson 2012 s. 172)

Inför dataanalysen har respondenterna läst igenom sin egen intervju och godkänt dem. Citaten från intervjuerna har kategoriserat enligt subkategori, kategori och till sist huvudområde (Henricson 2012 s. 183). Nedan följer en tabell som visar hur svaren kategoriserats enligt denna modell.

Tabell 2 Tabell över dataanalys (jfr Henricson 2012 s. 183)

Citat	Subkategori	Kategori	Huvudområde
”Säkert som många i min ålder så vet jag inte om det fanns en så kallad medveten sexualfostran.[...] Det fanns till exempel inte ett namn för könsorganen, för flickor var det att man kallade det för något flummigt som ”där nere” eller ”etupylly” på finska.”	Har fått bristfällig sexualfostran	Personalen pratar om den egna sexualfostran	Pedagogernas upplevelser om sexualundervisning och dess utmaningar
”Vi hade i slutet av lågstadiet en slags ”flicktimme” där vi gick igenom puberteten och vad som ingick i puberteten, men det handlade inte heller om sex eller sexualfostran utan handlade mera om biologin och det fysiska kring det. Och sen på	Sexualfostran mera biologisk		

<p>högstadiet så hade vi säkert någonting i hälsokunskap, men inte så att jag skulle ha upplevt att de stunderna var hemskt informativa.”</p>			
<p>”Är det ett tabubelagt ämne? Och i så fall, av vem? För jag upplever inte att det är tabubelagt på vårt daghem eller på mina tidigare arbetsplatser. Man kanske inte alltid vet hur man ska närma sig temat.”</p>	<p>Ifrågasätter ifall det är tabu och av vem.</p>	<p>Tabudiskussion</p>	<p>Pedagogernas upplevelser om sexualundervisning och dess utmaningar</p>
<p>”Jag tänker till exempel, barn som onanerar, kan man ens säga något sådant?”</p>	<p>Allmän svårighet att tala om barn som sexuella varelser</p>		

5.3 Pålitlighet och trovärdighet

I en intervju är inte mätningen i fokus utan respondentens upplevelser, således betyder pålitlighet och trovärdighet något annat i vårt arbete än i kvantitativ forskning (Bryman 2016 s. 467). Under den här rubriken tas sådant som beaktats upp för att göra forskningen tillräckligt pålitlig och trovärdig. Som en början har frågorna läst upp högt för oss själva och för utomstående. Oklarheter och dåligt formulerade frågor har korrigerats.

Eftersom det kan finnas flera olika beskrivningar av situationen i olika daghem hittas trovärdighet genom till exempel respondent validering (Bryman 2016 s. 455-456). Med

respondentvalidering menas att transkriberat resultat av intervjuerna har skickats till respektive respondent, så att alla har kunnat läsa sina egna svar och kommit med synpunkter på huruvida deras åsikt framförts korrekt. Samtliga respondenter har godkänt sina transkriberade intervjuer.

För ett pålitligt resultat behöver det granskas att alla steg i forskningsprocessen blir synliga i det här arbetet. Det kan vara till exempel en redogörelse för hur vi gått till väga steg för steg. (Bryman 2016 s. 468)

Tanken är att det ska vara lätt att få förståelse för hur val av steg i forskningen motiveras och dessutom se hur analysarbetet går till för det här arbetet. Arbetet ska ge en rättvis bild av respondenternas upplevelser och är objektivt sammanställda i resultatet, för att styrka god tro (Bryman 2016 s. 470).

5.4 Arbetsfördelning

Vi har satsat på att vara lika delaktiga i hela arbetet men samtidigt delat upp arbetet på ett sätt som gynnar oss. Pamela har fokuserat på kapitlet som tar upp småbarnspedagogiken i arbetet för att kunna bli lärare inom småbarnspedagogik medan Nathalie samtidigt bearbetat alla finska källor. Vi har trots en viss arbetsfördelning varit lika involverade i alla kapitel. Båda har varit lika delaktiga i alla intervjuer samt i transkriberingen av intervjuerna.

6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

En kvalitativ intervjustudie som berör ämnet sexualitet kräver kunskap om etiska aspekter kring forskning överlag men också kring temat sexualitet i forskning. Här presenteras etiska övervägande kring arbetet.

Sexualitet i olika former anses vara ett privat ämne inom forskning, därför blir de etiska aspekterna extra viktiga i studier som rör denna tematik (Kelly 1998 s. 34). Det finns klara frågetecken om vad sexualundervisning är bland personer som frågat vad examensarbetet handlar om. Med andra ord behövs etiska överväganden och

beskrivningen av arbetet bör vara så tydligt som möjligt. Det kan förekomma frågetecken kring forskningsfrågorna om syftet till undersökningen inte är tillräckligt klart.

Med kvalitativ forskning i arbetet kan en intervju uppfattas som intim. Ämnet sexualitet kan vara känsligt. Risker och fördelar med vald forskningsmetod måste avvägas (Henricson 2012 s. 84-85). Genomskinlighet är viktigt när respondenterna kontaktas, de ska få veta allt de behöver veta. De ska få fullständig information om forskningens syfte och deras roll i undersökningen. Således har ett följebrev utformats och intervjufrågorna har formulerats på ett sätt som inte ska anses stötande. Skydd av privatliv innebär även förståelse för människors olikheter (Jacobsen 2012 s. 34) och att det någon anser är allmänna frågor kan för någon annan anses vara mycket känsliga.

Bui (2014 s. 30) nämner etiska riktlinjer för forskningsarbeten, hon lyfter fram viktiga punkter som bör tas i beaktande då en undersökning genomförs. Punkterna omfattar bland annat etiskt övervägande vid val av forskningsmetod. Det lönar sig att fundera på om metoden på något sätt kan inverka negativt på respondenternas liv och därifrån gå vidare med val av metod. Eftersom pedagogerna intervjuats inom ramen för deras yrkesroll anses inte forskningen inverka negativt på pedagogernas liv. Respondenternas ålder samt deras arbetserfarenhet har trots detta uteslutits i resultatredovisningen. Anledningen till att den här faktan uteslöts är av sekretesskäl och det faktum att Barnavårdsföreningen inte har så många daghem. Det har från början varit viktigt att skydda respondenternas integritet.

Som studenter vid Yrkeshögskolan Arcada är vi del av det finländska vetenskapssamfundet, därmed bör de etiska riktlinjerna som gäller för akademiska studier och arbeten följas. Vid planering och utförande av intervjuer följs riktlinjer för God vetenskaplig praxis som Arcada följer (Forskningsetiska delegationen 2012). Ett infobrev har skickats till alla respondenter med en detaljerad beskrivning på vad arbetet handlar om, vad som ska undersökas samt varför dessa teman valts. I infobrevet nämns det att deltagandet är frivilligt och anonymt. Det har poängterats att respondenterna får välja att inte svara på frågor och att de får avbryta intervjun när som helst utan orsak. Ett informerat samtycke har skickats ut till alla respondenter som deltagit i intervjun som de läst igenom och undertecknat. Allt material förvaras inlåst och inför intervjuerna användes en inspelningsmetod som inte delar inspelat material med någon mellanpart. Inspelningarna går i efterhand att förstöra.

7 RESULTATREDOVISNING

I det här kapitlet redovisas resultatet av genomförda intervjuer. En sammanställning av alla svar har gjorts. Dessa svar är indelade i underrubriker som är direkt kopplade till de tre forskningsfrågorna. I den första underrubriken beskrivs respondenterna.

7.1 Respondenternas bakgrund

I denna underrubrik framgår de fem respondenternas bakgrund. De intervjuade pedagogerna har olika lång arbetserfarenhet. Alla respondenter har ett pedagogiskt ansvar på daghemmet samt ansvar för planering av verksamhet.

Samtliga respondenter nämner sexualundervisning som frånvarande genom uppväxten:

Säkert som många i min ålder så vet jag inte om det fanns en så kallad medveten sexualfostran.[...] Det fanns till exempel inte ett namn för könsorganen, för flickor var det att man kallade det för något flummigt som ”där nere” eller ”etupyly” på finska.

Min sexualfostran har mera handlat om att läsa typ Frida med kompisar.

Vissa respondenter nämner sexualundervisningen i högstadiet som den enda sexualfostran de fått:

Vi hade i slutet av lågstadiet en slags ”flicktimme” där vi gick igenom puberteten och vad som ingick i puberteten, men det handlade inte heller om sex eller sexualfostran utan handlade mera om biologin och det fysiska kring det. Och sen på högstadiet så hade vi säkert någonting i hälsökunskap, men inte så att jag skulle ha upplevt att de stunderna var hemskt informativa.

Två av fem respondenter har läst en sexologikurs i samband med studierna till lärare inom småbarnspedagogik, varav kursen för en respondent ingick i den obligatoriska läroplanen.

7.2 Tabu

Första forskningsfrågan berör ämnet tabu och vilka tabun pedagoger upplever att det finns när det rör sexualundervisning och barnets sexualitet. Intervjufrågorna som rör tabu har fått liknande svar av alla respondenter.

7.2.1 Barnets sexualitet

Alla respondenter nämner under intervjuerna att barns sexualitet är laddat eftersom många vuxna förknippar barnets sexualitet med vuxnas sexualitet:

Man kanske tänker att barn är så oskyldiga och då får det inte finnas något sådant som sexualitet då man talar om barn, det kan handla främst om att man inte är insatt i vad sexualitet egentligen är.

Vuxna vill kanske inte se barn som sexuella varelser, för att de är ju barn [...] det anses vara 'bedroomgrejer' som man sysslar med i mörkret bakom stängda dörrar.

En respondent ställde en motfråga, huruvida det är ett tabubelagt ämne och om man bara närmar sig temat på fel sätt:

Är det ett tabubelagt ämne? Och i så fall, av vem? För jag upplever inte att det är tabubelagt på vårt daghem eller på mina tidigare arbetsplatser. Man kanske inte alltid vet hur man ska närma sig temat.

Det nämns ofta i intervjuerna att det finns okunskap kring barns sexualitet, det förknippas oftare med puberteten:

Jag tänker till exempel, barn som onanerar, kan man ens säga något sådant?

Respondenterna gav i allmänhet få konkreta exempel på vilka tabun som finns, däremot diskuterades det fortfarande som ett tabubelagt ämne. Tabu togs under intervjuerna upp mer allmänt.

7.2.2 Föräldrar, attityder och barns sexualitet

Som svar på frågan om hur lätt det är att diskutera barns sexualitet samt sexualfostran med föräldrar anser många av respondenterna att föräldrarnas inställning till ämnet påverkar väldigt mycket:

Det beror på vad det handlar om. Jag har egentligen inte haft ett sådant samtal, där ämnet skulle ha varit aktuellt att ta upp. Det kan dock komma från föräldrarna att "hjälp, mitt barn gör så här". Som professionell kan jag då ge råd.

För vissa är det ett väldigt laddat tema och andra förhåller sig mer naturligt till det. Så det beror på hur föräldrarna uppfattar temaområdet.

En respondent anser att det är lätt att diskutera ämnet med föräldrar, samma respondent anser sig ha fått god sexualfostran hemifrån. Alla utom en har inte upplevt att föräldrar uttrycker oro kring barns sexuella beteenden. En respondent har upplevt oro hos en förälder. Få respondenter har upplevt att föräldrar ber om råd av personalen om sådant

som rör barnets sexuella beteenden. Någon nämner att det är svårt att veta varför föräldrar sällan frågar något kring ämnet:

En del förstår att det är helt naturligt att barnen undersöker varandra och speciellt om det hemma har varit så där att de inte får säga "pippeli" så då kan det vara jätte svårt.

[...] jag vet inte om det beror på att behov inte finns, eller att de är rädda för att prata om det..

7.2.3 Vuxnas reaktion på barns sexuella beteenden

Alla respondenter anser att vuxna bör reagera neutralt och öppet på barns sexuella beteenden:

Jag tror det är viktigt att det inte finns någon skam kring temat, för det kan ha dåliga följder i det långa loppet. [...] Att vuxna funderar på förhand hur man talar med barn om det, till exempel vad man själv använder för ord för könsorgan.

Jag tycker man ska ha en naturlig inställning till det, eftersom det hör till normal utveckling. I olika åldrar är man intresserad av olika saker.

Det beror på om barnet gör något åt sig själv eller åt någon annan. Om ett barn till exempel onanerar så ska man såklart inte hindra dem. Däremot kan man förklara att man kan göra det för sig själv i vilan eller på egen säng, men inte var som helst. Vi bör hjälpa barn att hitta gränser, utan att skambelägga ett visst beteende.

7.3 Daghemmets verksamhet

I den andra forskningsfrågan tas daghemmets verksamhet upp och vad som görs på daghemmen inom ramen för sexualundervisning.

Fyra av fem respondenter nämner att sexualundervisning tas upp genom diskussion kring integritetsfrågor och samtycke:

Vi diskuterar vad som är okej i barngruppen. På så vis är det med i planeringen. Vi undervisar om rätten till egen kropp och vad som är okej eller inte okej. Vi har utgått från baddräktmodellen, det som är innanför baddräkt eller badbyxor är mitt eget privata. Vi undervisar barnen om rätt till egen kropp och vad man får och inte får göra på andra.

Det beror på hur man definierar sexualfostran. Vi tar upp integritetsfrågor, detta reflekterar vi kring, så det kommer naturligt in när vi planerar verksamheten.

En av respondenterna poängterar även att i de fall där barn i grupperna börjar visa intresse för kroppen eller dylikt diskuteras detta bland personalen. De jobbar för en gemensam riktlinje på daghemmet och jobba för att stödja barnet och dess nyfikenhet:

[...] det dyker upp ifall vi märker att ett barn börjar visa intresse för olika saker. Då diskuterar vi det i arbetslaget under reflektionsmöten och kommer överens om en gemensam linje för att stöda barnet utan att kränka hen. Vi diskuterar vad som är okej i barngruppen. På så vis är det med i planeringen [...].

Fyra av fem respondenter anser att sexualundervisning är närvarande i planering av daghemsverksamhet, dock på olika sätt. En respondent berättar att grundläggande rätt till egen kropp belyses mycket starkt i verksamheten medan en annan lägger mer vikt på samtycke och gränser:

Jag tror att alla grupper vid något skede går igenom kroppen och kroppsdelarna och ifall barnen frågar så svarar vi på barnens frågor.

En respondent poängterar att det är lättare att närma sig sexualundervisning genom att fokusera på tydliga teman, så som samtycke och gränser. Detta går att öva på i vardagen. Samtliga respondenter anser att det finns mycket som kan förbättras gällande sexualundervisning inom daghemsverksamheten. En av respondenterna anser att personal skulle kunna gå en utbildning eller kurs:

[...] jag upplever att många saknar det från sina utbildningar.

En annan respondent tycker att begreppet sexualfostran är oklart:

[...] det man skulle kunna göra är att sätta ord på att det är det här som är sexualfostran. Att det skulle bli ett tema som finns, att det skulle bli mer naturligt och bekvämt kanske att diskutera med kollegor.

Den respondent som inte anser att sexualundervisning tas upp i verksamheten anser att ett särskilt tema gällande den egna kroppen och gränser borde finnas i barngrupper med äldre barn:

[...] Jag tycker att man borde ha med det i verksamheten med de äldre barnen och tillsammans diskutera rätten till den egna kroppen och gränser.

7.4 Samarbete

I den tredje och sista forskningsfråga läggs fokus på samarbetet mellan daghem och föräldrar och hur pedagoger kan samarbeta med föräldrar för att upprätthålla god sexualundervisning både hemma och på daghemmet.

Samtliga respondenter ger förslag på förbättring gällande samarbete, deras konkreta svar skiljer sig åt. Samtliga förbättringsförslag visas nedan.

"[...]det skulle kunna delas mera information från daghemmets sida till föräldrarna angående [...] sexualfostran och [...]hur vi tar upp det i vår verksamhet. Och sen att vi diskuterar temat mera inom daghemmet med personalen, eftersom det är ett känsligare ämne [...]"

"Det finns de här planscherna var det står vad allting man kan diskutera med barnen om [...], det kanske gör det lättare för föräldrar att ta upp saker som känns jobbiga [...] och det kan sänka tröskeln för att komma och diskutera med personalen [...] vi fungerar som förebilder och diskuterar öppet om allting [...]"

"Jag tror att det kan vara bra att ta upp ämnet redan i samband med att barnet börjar på daghemmet [...] Jag tror att många föräldrar är osäkra inom området. Det kan vara svårt att diskutera såna här frågor. Man skulle också kunna följa upp ämnet på föräldramöten och erbjuda föräldrar öppna föreläsningar [...]"

" [...] man kan till exempel utveckla föräldramöten eller föräldrakvällar till att handla om vissa teman som rör verksamheten. [...] Då visar vi också föräldrarna att vi förhåller oss neutralt och positivt till ämnet. Vi visar att vi vågar prata om det. Vi bryter då idéer om att det är ett ämne man inte ska prata om. Föräldrarna kan då få en annan synvinkel till ämnet."

"Diskussion och våga ta upp ämnet [...] med föräldrar och inom personalen."

Figur 3. Respondenternas förbättringsförslag gällande samarbete mellan daghem och föräldrar

Två respondenter anser att lärare inom småbarnspedagogik kan stöda föräldrarna att tala om sexualitet med sina barn genom att föregå med gott exempel, till exempel genom att våga tala om det och genom att visa att ämnet inte är besvärande. Tre respondenter anser att föräldrarna kan ha lättare att närma sig ämnen kring sexualitet om personalen är öppen:

Om vi tar det första steget som lärare tror jag att föräldrarna också sen kan prata om det.

En respondent anser att personalen kan rekommendera föräldrarna att läsa böcker om temat:

[...] eftersom det är lågtröskel till att närma sig ämnet genom böcker.

8 DISKUSSION

I detta kapitel diskuteras resultatet av genomförda intervjuer samt huruvida vald metod fungerat för arbetet.

8.1 Metoddiskussion

I metoddiskussionen analyseras val av metod samt analysmetod. Reflektioner kring huruvida intervjun passade för arbetet och om frågeställningar blivit besvarade har gjorts. Eftersom detta är den första intervjustudien vi genomför finns det utrymme för att lära sig mera och genomföra framtida studier på ett mera effektivt sätt. Henricson (2012 s. 427) påpekar att ovana kan påverka hur metoden fungerar, men lyfter även fram att skribenterna lär sig nya saker längs med vägen. Transkribering och analys av materialet var tidskrävande än förväntat på grund av ovan. Arbetet har dock inte skrivits under tidspress.

Vi har lärt oss mycket om denna metod under hela processen. Till exempel ny kunskap om hur intervjuer genomförs på ett bra sätt. Trots ovana har det gått att se förbättringsförslag för framtida studier. Ett exempel är att omfattande provintervjuer kunde ha gjorts. Utomstående har granskat frågorna, men mer utförligt gjorda provintervjuer hade varit bra. Respondenterna kunde ha fått läsa intervjufrågorna på förhand.

Styrkan i arbetet och metoden är att inspelade intervjuer har transkriberats ordagrant i samarbete med varandra. Intervjuerna har lyssnats på flera gånger och transkriberingen har fått ta tid. Respondenterna har läst sina egna intervjuer för att säkerställa att de blivit förstådda rätt. Fördelen med intervjuerna har varit möjligheten att ställa följdfrågor, dock skulle vi ha ställt fler och mer genomtänkta följdfrågor med mera erfarenhet.

Syftet med arbetet är att få förståelse för vuxnas utmaningar kring sexualundervisningen genom pedagogernas upplevelser samt upprätthållande av gott samarbete mellan föräldrar och pedagoger. I arbetet besvaras tre frågeställningar, varav den första är: *Vilka tabun finns kring sexualundervisning samt barnets sexualitet?* Den andra frågeställningen är: *Vad görs på daghem inom ramen för sexualundervisning?* Den tredje frågeställningen är: *Hur kan pedagoger samarbeta med föräldrarna för att upprätthålla god sexualundervisning både hemma och på daghemmet?* Eftersom detta är ett relativt

utforskat ämne enligt vissa av respondenterna har första frågeställningen fått svar utifrån ett allmänt perspektiv. Första frågeställningen har besvarats utifrån ett allmänt perspektiv. Specifika ämnen så som onani och doktorslekar har nämnts men ledde inte till djupare diskussioner. Svar har getts på frågor om vad som redan görs, hur samarbetet fungerar och vilka förbättringsförslag respondenterna har. På grund av mindre intresse för studien än förväntat har vissa respondenter arbetat på samma daghem som en annan respondent. Respondenterna från dessa daghem jobbade dock inte i samma barngrupp.

8.2 Resultatdiskussion

Syftet med det här arbetet är att få en djupare förståelse för vuxnas utmaningar kring sexualundervisning från pedagogers synvinkel. Vi vill även få en uppfattning av hur samarbetet ser ut mellan föräldrar och daghem gällande sexualundervisning. Tillräcklig sexualundervisning i skola och daghem har varit frånvarande i den egna uppväxten, anser samtliga respondenter. Pedagogernas egen brist på kunskap kan påverka hur de undervisar barnen på daghemmet. Dessutom tas vuxnas okunskap upp som orsak till tabu kring barns sexualitet.

Alla respondenter tar upp att det tycks vara svårt för vuxna att särskilja barns och vuxnas sexualitet och att bland annat detta bidrar till tabu. Tidigare forskning (Morawska et al. 2015) har också kommit fram till att dålig sexualfostran går i generationer och att detta kan leda till okunskap och osäkerhet kring barns sexualitet.

Respondenterna arbetar kring bland annat integritet och respekt, därmed görs mycket inom ramen för sexualundervisning, även om det inte benämns som sexualundervisning. Integritet är med i verksamheten på gruppnivå. Även tidigare forskning nämner att begreppet sexualundervisning är otydligt på daghemmen (Kosztovics 2013 s. 5). En av respondenterna sade att hen inte reflekterat kring begreppet sexualundervisning och vad det innebär innan hen fick inbjudan till intervju. Detta kan vara en anledning till att respondenterna i forskningen nämner just integritet och respekt, dessa aspekter tas nämligen upp i grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 26). Det som finns i grunderna verkställs i verksamheten.

Faktumet att det inte finns någon tydlig linje när det gäller sexualundervisning innebär att det inte blir lika lätt att säkerställa att alla barn får tillräcklig och jämlik sexualundervisning. Enligt Bronfenbrenner kan även detta ses som ett problem på makronivå, eftersom det påverkar barnets framtid. (Se Härkönen 2007 s. 26,31-32).

Eftersom sexualundervisning inte står i planen för småbarnspedagogik under benämningen sexualundervisning är det svårt att trygga det på daghemmen. Planen lyfter dock fram att pedagogerna ska stödja barnets intressen, vilket en av respondenterna poängterar. Personalen jobbar aktivt med att erbjuda stöd till barn som visar intresse för till exempel kroppen. Eftersom det står i grunderna så blir det lättare för personal på Meso-nivån att förverkliga just den delen hos det enskilda barnet på mikronivå (Se Härkönen 2007 s. 30-31). Daghemmen tar sitt ansvar när det gäller att upptäcka barnets intressen för att erbjuda stöd och handledning utifrån det.

Det är svårt att säga hur samarbetet fungerar kring sexualundervisning, eftersom personal och föräldrar inte diskuterat ämnet ofta. Flera av pedagogerna är därmed osäkra på huruvida föräldrar behöver mer stöd kring barns sexualfostran eller inte. Madsen (2006 s. 178-179) nämner barnets lärande både hemma och på daghem som viktig för barnets utveckling och Bronfenbrenner (Se Härkönen 2007 s. 30-31) anser att svagt samarbete mellan mikro- och mesonivån, samt olika förhållningssätt mellan de olika parterna, kan påverka barnet i längden. Detta kan därmed leda till otillräcklig sexualundervisning.

Vikten av samarbete är något pedagogerna känner till, samtliga respondenter ger konkreta tips på hur daghemspersonalen kan inkludera föräldrarna mer och utveckla samarbetet. Detta skulle stärka det förebyggande arbetet kring sexualundervisning (Madsen 2006 s. 171-172). Förverkligande av dessa samarbetsförslag skulle innebära att daghemmet och föräldrarna kan jobba mer aktivt och konsekvent kring sexualundervisning. Dessa två aktörer skulle främja barnets utveckling på mikronivå (se Härkönen 2007 s. 27-30).

Inklusion handlar om att få ta del av rättigheter och skyldigheter i samhället. Arbetet med barnen säkerställer att de är inkluderade i samhället på rättvisa villkor (Cederlund & Berglund 2017 s. 110-111). Resultatet på genomförda intervjuer visar att förebyggande arbete görs enligt de styrdokument som finns. De områden som inte tydligt syns i dessa styrdokument, till exempel vad sexualundervisningen ska inkludera på daghemmet. Osäkerhet

kring samarbetet mellan föräldrar och daghem bidrar till att förebyggande arbete kring sexualitet inte är så starkt.

Eftersom idéer finns på hur samarbete kan förbättras har daghemspedagogerna vissa verktyg som kan förbättra sexualundervisningen. Inklusion enligt Cederlund & Berglund (2017 s. 110-111) handlar om rättvisa villkor och likvärdig chans att fungera i samhället. De osäkerheter som finns kring sexualundervisning på daghemmet kan bidra till att vissa barn får bättre sexualundervisning än andra. Barnets framtid påverkas av hur de växer upp (utbildningsstyrelsen 2018 s. 24). Således påverkar undervisningsnivån också barnet som äldre. De småbarnspedagoger som deltagit i vår intervjustudie har poängterat hur viktigt det är att bemöta barnens nyfikenhet och frågor med öppenhet. Vikten av att motverka skam och skuld beskrivs som väsentligt för barnets syn på sexualitet. Respondenterna jobbar således med att ge barnen en så neutral syn som möjligt på frågor kring sexualitet.

Sammanfattningsvis går det att konstatera att resultatet påverkar samtliga nivåer enligt Bronfenbrenners teori (se Härkönen 2007 s. 30-31). Problemet kring ospecifik sexualundervisning och osäkerhet finns inte på individnivån, utan på samhällsnivå. Sexualundervisning nämns inte specifikt i grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2018). Daghemmen jobbar kring integritet, men begreppet sexualundervisning är okänt. Barnet påverkas på individnivå på grund av detta. Vissa daghem arbetar mer ingående med frågor som kan kopplas till sexualundervisning medan andra jobbar mindre med sådana frågor. Detta kan leda till ojämlikhet i undervisningen.

För att förbättra situationen skulle fortbildning kring barns sexualitet och sexualundervisning kunna ordnas på daghemmen. På sikt behöver sexualundervisning bli tydligare i de styrdokument som daghemmet använder.

8.3 Förslag på vidare forskning

För att få en ännu djupare förståelse för ämnet skulle det behövas mer klarhet i vad sexualundervisning faktiskt innebär och om pedagoger och föräldrar kan definiera vad det är och vad det har för inverkan på barnet och barnets framtid.

En intressant aspekt som dök upp i ett flertal intervjuer var att pedagogerna är beredda att stötta föräldrar i frågor kring barnets sexualitet, men att respondenterna inte kunde säga ifall det finns behov eller inte. Begreppet sexualundervisning på daghemmen visade sig vara ett ganska outforskat område även om flera delområden, så som respekt för egen och andras kropp, togs upp i verksamheten. Samtidigt nämnde vissa att det inte alls togs upp.

Vidare forskning skulle kunna undersöka huruvida pedagoger och vårdnadshavare har samma uppfattning om vad sexualundervisning faktiskt är på daghem och hur den går att koppla med grunderna för planen för småbarnspedagogik (utbildningsstyrelsen 2018). Vidare forskning skulle även kunde undersöka daghemsföreståndarens roll när det kommer till sexualundervisning och fortbildning på daghemmet.

KÄLLOR

- Balter, A., van Rhijn, T. and Davies, A., 2016. The development of sexuality in childhood in early learning settings: An exploration of early childhood educators' perceptions. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 25(1), s.30-40. Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 15.10.2020.
- Barnavårdsföreningen, 2018, Tillgänglig: <https://bvif.fi/sv/omoss/> Hämtad: 27.10.2019.
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S., 2008, *Seksiä vaatteet päällä*, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Vammala.
- Bragg, S., Buckingham, D., Russell, R. & Willett., R., 2011, *Too much too soon? Children, 'sexualization' and consumer culture*, *Sex education*, 11(3), s. 279–292. Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 28.10.2019.
- Brusila, P., Hyvärinen, S., Kallio, M., Porras, K., & Sandberg, T., 2009, *Eikö se kuulu kenellekään?: Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori*, Väestöliitto, Helsinki.
- Bryman, A., 2016, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3 uppl., Liber, Stockholm.
- Bui, Y., 2014, *How to write a master's thesis*, 2 uppl., SAGE publications, California.
- Candace Christensen, M., Wright, R. & Dunn, J., 2016, 'It's awkward stuff': conversations about sexuality with young children. *Child & Family Social Work*, 22(2), s. 711-720.
- Cederlund, C. & Berglund S-A., 2017, *Socialpedagogik : pedagogiskt socialt arbete*, Författarna och Liber, Stockholm.
- Dalen, M., 2011, *Intervju som metod*, 2uppl., Gleerups Utbildning, Malmö.
- Edfelt, D., 2019, *Utmaningar i förskolan : att förebygga problemskapande beteende*, Gothia fortbildning, Stockholm.
- Farberow, N.L., 2017, *Taboo Topics*, Taylor & Francis Group, London & New York. Tillgänglig: Perlego. Hämtad: 15.10.2020.
- Forskningsetiska delegationen, 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. Tillgänglig: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Hämtad: 28.9.2020.
- Freud, S., 1983, *Sexualteori*, Röda Rummet, Stockholm.
- Giddens, A., 2007, *Sociologi*, Studentlitteratur, Lund.

- Giddens, A., 2014, *Sociologi*, Studentlitteratur, Lund.
- Heiskanen, T., Salonen, K. & Sassi, P., 2007, *Mielenterveyden ensiapukirja*, Suomen Mielenterveysseura, Helsinki.
- Henricson, M. (red.), 2012, *Vetenskaplig teori och metod : Från idé till examination inom omvårdnad*, 1:7 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Hälso- och sjukvårdslagen 30.12.2010/1326*, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20101326> Hämtad: 28.10.2019.
- Härkönen, U., 2007, *Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus – Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittämisestä*. Tillgänglig: <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pdf/harkonen.pdf> Hämtad: 28.10.2019.
- Höjer, I., Sallnäs, M. & Sjöblom, Y., 2014, *När samhället träder in : barn, föräldrar och social barnvård*, Studentlitteratur, Lund.
- Jacobsen, D-I., 2012, *Förståelse, beskrivning och förklaring – Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, 2:1 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Kelly, G., 1998, *Sexuality Today : The human perspective*, 6 uppl., McGraw Hill, United States.
- Klementti, R. & Raussi-Lehto, E., 2016, *Edistä, ehkäise, vaikuta : Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020*, 3 uppl., Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitos, Tampere.
- Korteniemi-Poikela, E. & Cacciatore, R., 2015, *Seksuaalisuuden portaat*, Opetushallitus & Väestöliitto, Helsinki.
- Kosztovics, A., 2013, *Förhållningssätt till barns sexualitet - en intervjustudie bland förskolepersonal i Malmö stad*, Tillgänglig: <https://malmo.se/download/18.70e8cf0b1611e2cb0cf99359/1517321327427/F%C3%B6rh%C3%A5llningss%C4tt+till+barns+sexualitet+-+en+intervjustudie+bland+f%C3%B6rskolepersonal+i+Malm%C3%B6+stad.pdf> Hämtad: 5.12.2019.
- Lag om småbarnspedagogik 13.7.2018/540*, Finlands författningssamling. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2018/20180540> Hämtad: 13.11.2019.
- Langfeldt, T., 1986, *Barns sexualitet*, Natur och kultur, Stockholm.
- Lapsiasia, *FN:s konvention om barnets rättigheter*, Tillgänglig: <http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/> Hämtad: 3.12.2019.
- Lehmiller, J., 2014, *The psychology of human sexuality*, Wiley & Sons, West Sussex.

- Lehtinen, T. & Jakobsson Lundin, J., 2016, *Psykologi för klassrummet*, Lärarförlaget, Stockholm.
- Löfgren-Mårtenson, L., 2013, *Sexualitet*, Liber, Stockholm.
- Löv, M., 2018, *Forskare om övergrepp mot barn: Ju mer tabubelagt sex är desto större är riskerna*, Svenska Yle, Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/10/29/forskare-om-overgrepp-mot-barn-ju-mera-tabubelagt-sex-ar-desto-storre-ar-riskerna> Hämtad: 11.11.2019.
- Madsen, B., 2006, *Socialpedagogik : interaktion och inklusion i det moderna samhället*, Studentlitteratur, Lund.
- Morawska, A., Walsh, A., Grabski, M. & Fletcher, R., 2015, Parental confidence and preferences for communicating with their child about sexuality. *Sex Education*, 15(3), s.235–248. . Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 28.10.2019.
- Mårdsjö Olsson, A-C., 2010, *Att lära andra lära*, Liber, Stockholm.
- Nationalencyklopedin a, *sexualitet*, Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sexualitet> Hämtad: 3.12.2019.
- Nationalencyklopedin b, *tabu*, Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/tabu> Hämtad: 13.11.2019.
- RFSU, 2019, *sexualundervisning*, Tillgänglig: <https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-pedagoger-och-yrkesverksamma/sexualundervisning-i-skolan/> Hämtad: 3.12.2019.
- Robinson, K., Smith, E. & Davies, C., 2017, Responsibilities, tensions and ways forward: parents' perspectives on children's sexuality education. *Sex Education*, 17(3), s.333–347. Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 28.10.2019.
- Segerström, E., 2019, *Barnets rättigheter : Helhetssyn i praktisk och systematisk tillämpning*, Studentlitteratur, Lund.
- Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa, 2010, Maaailman terveystyöryhmä (WHO), Euroopan aluetoimisto & BZgA, Terveystyöryhmä ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki, Tillgänglig : <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed> Hämtad: 16.10.2020
- Stainton-Rogers, W. & Stainton-Rogers, R., 2002, *Genuspsykologi : Kön och sexualitet*, Studentlitteratur, Lund.
- Stone, N., Ingham, R. & Gibbins, K., 2013, 'Where do babies come from?' Barriers to early sexuality communication between parents and young children, *Sex education*, 13(2), s.228–240. Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 28.10.2019.

- Stone, N., Ingham, R., McGinn, L. & Bengry-Howell, A., 2017, Talking relationships, babies and bodies with young children : the experiences of parents in England, *Sex education*, 17(5), s.588–603. Tillgänglig: Academic Search Complete. Hämtad: 28.10.2019.
- Synonymer, *Tabu*, Tillgänglig: <https://www.synonymer.se/sv-syn/tabu> Hämtad: 15.11.2019.
- Talentia, 2018, *Vardagen, värderingarna och etiken : etiska riktlinjer för yrkespersonen inom det sociala området*. Tillgänglig: <https://talentia.e-julkaisu.com/2018/etiska-riktlinjer/docs/talentia-etik-2018.pdf> Hämtad: 23.10.2020.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2019, *Ehkäisevä työ*, Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/ehkaiseva-tyo> Hämtad: 3.12.2019.
- Tjersland, O., Engen, G. & Jansen, U., 2011, *Allianser : Värderingar, teorier och metoder i socialt arbete*, Studentlitteratur, Lund.
- Utbildningsstyrelsen, 2018, *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*, Tillgänglig: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf Hämtad: 28.10.2019.
- Väestöliitto, 2019a, *Material på svenska för professionella*, Tillgänglig: <https://fskc.fi/Site/Data/2067/Files/IngmanFribergMaterial1.pdf> Hämtad: 26.02.2020.
- Väestöliitto, 2019b, *Miksi seksuaalikasvattaa alle kouluikäistä?* Tillgänglig: http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/miksi-seksuaalikasvattaa-alle-ko/ Hämtad: 22.10.2019.
- Welin, H., 2010, *Vuxnas brist på kunskap om barns sexualitet skapar tabu*, Sydsvenskan, Tillgänglig: <https://www.sydsvenskan.se/2010-09-29/vuxnas-brist-pa-kunskap-skapar-tabu> Hämtad: 15.11.2019.
- Øistein Endsjø, D., 2011, *Sex and Religion*, Reaction books, London. Tillgänglig: Perlego. Hämtad: 15.10.2020.

BILAGOR

Bilaga 1

INTERVJUFRÅGOR

Bakgrund

1. Hur länge har du arbetat som lärare inom småbarnspedagogik?
2. Hur gammal är du?
3. Hur såg din egen sexualfostran ut när du var barn/ung?
4. Har du läst sexologi i samband med studierna till lärare inom småbarnspedagogik?

Tabu (forskningsfråga: Vilka tabun upplever pedagoger att det finns när det rör sexualundervisning och barnets sexualitet?)

1. Varför tror du att barns sexualitet är ett tabubelagt ämne?
2. Upplever du det som svårt att tala om barnets sexualitet och sexualfostran med barnens föräldrar? (under t.ex. samtal)
3. Har föräldrar någonsin uttryckt oro kring barns sexuella beteenden? (t.ex. doktorslekar)
4. Upplever du att föräldrar vågar be om råd av personalen om sådant som rör barnets sexuella beteenden?
5. Hur anser du att vuxna bör reagera på barns sexuella beteenden?

Daghemmets verksamhet (forskningsfråga: Vad görs på daghemmen inom ramen för sexualundervisning?)

1. Tas sexualfostran upp i planeringen av olika typer av verksamhet på daghemmet?
2. Hur upplever du att sexualfostran tas i beaktande i daghemsverksamheten på daghemmet du arbetar på?
3. Anser du att något kan förbättras på daghemmet gällande verksamhet som främjar sexualfostran?

Samarbete (forskningsfråga: Hur kan pedagoger samarbeta med föräldrarna för att upprätthålla god sexualundervisning både hemma och på daghemmet?)

1. Hur kan samarbetet mellan daghem och föräldrar förbättras när det handlar om sexualfostran för småbarn?
2. Har du några konkreta tips på hur lärare inom småbarnspedagogik kan stöda föräldrarna att tala om sexualitet med sina barn?

Bilaga 2

Inbjudan till deltagande i personlig intervju för examensarbete

Vi är Nathalie Hyytiäinen och Pamela Wall som studerar sista året till socionomer på Yrkeshögskolan Arcada. Vi skriver vårt examensarbete som behandlar ämnet sexualfostran. Syftet med forskningen är att med hjälp av intervjuer ta reda på hur pedagoger kan hjälpa småbarnsföräldrar med utmaningar kring sexualundervisning för barnen. Med hjälp av vår forskning vill vi öka samarbetet mellan daghem och föräldrar kring sexualundervisning.

För att få pedagogernas perspektiv så undrar vi om Ni vill delta i denna studie genom en intervju. Intervjun förväntas ta ca. 45min. Tid och plats för intervjun kommer vi överens tillsammans med Er. Intervjun kommer bandas in för att underlätta datainsamlingen. Deltagandet i studien är frivilligt och Ni kommer att vara anonyma. Ni kan välja att inte svara på frågor och/eller avbryta intervjun utan någon specifik orsak. Det insamlade materialet kommer att förvaras enligt forskningsetiska direktiv, där endast vi studeranden samt handledande lärare har tillgång till intervju-materialet. Intervjumaterialet kommer att transkriberas senast 2-3 dagar efter intervjun och sedan förstöras. Materialet kommer att publiceras i form av ett examensarbete vid Yrkeshögskolan Arcada och därmed även på Theseus.fi, vilket är en webbsida för examensarbeten och publikationer från yrkeshögskolor.

För att delta i denna studie önskar vi att Ni har minst 6 månaders arbetserfarenhet. Ni bör kunna felfri svenska för att intervjun sker enbart på svenska. Intervjuerna genomförs under januari, februari och mars månad år 2020. Vi önskar svar angående deltagande senast 10 januari 2020 till Nathalie eller Pamela.

Vi hoppas att Ni vill delta.

Med Vänliga Hälsningar

Nathalie Hyytiäinen
nathalie.hyytiainen@arcada.fi
tel: 044 056 5900

Pamela Wall
pamela.wall@arcada.fi
tel: 040 774 1709

Ansvarig lärare
Noora Lohi
noora.lohi@arcada.fi

Ansvarig lärare
Carina Kiukas
carina.kiukas@arcada.fi

Bilaga 3

Deltagande i forskning om sexualfostran – informerat samtycke

Genom att underteckna detta samtyckesbrev garanteras att jag som informant läst igenom forskningens syfte och i enlighet med det samtycker till att delta i en personlig intervju som rör barns sexualfostran. Det är när som helst tillåtet att avbryta medverkan i forskningen utan någon specifik orsak.

Jag godkänner att intervjun bandas och att allt insamlat material kan användas i examensarbetet även om jag väljer att avbryta mitt deltagande i forskningen. Svaren från intervjuerna kommer att behandlas på ett sådant sätt att det inte går att känna igen vilken pedagog som svarat och var hen arbetar. Detta avtal skrivs i två kopior, ett åt informanten och ett åt skribenterna till examensarbetet.

Ort och datum

Informantens namnteckning

Ort och datum

Forskare 1 namnteckning

Ort och datum

Forskare 2 namnteckning